

การวิเคราะห์ตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาล ในโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยของรัฐ

A Factor Analysis Of Professional Nurses' Image, University Hospitals*

นันทนา บุญเลิศ วาสินี วิเศษฤทธิ์

Nantana Bunlirs Wasinee Wisersith

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย 10330

Faculty of Nursing, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand 10330

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบบรรยายครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพและตัวแปรที่อธิบายลักษณะสำคัญของตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐกลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ทั้งหมด 4 แห่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน มีพยาบาลวิชาชีพเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมบูรณาการร่วมกับผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาได้ค่า CVI เท่ากับ .94 และความเที่ยงได้ค่า .99 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสกัดตัวประกอบหลัก หมุนแกนตัวประกอบแบบอโรโคโนลด้วยวิธีแวนแมกซ์

ผลการวิจัยพบว่าตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ มีทั้งหมด 6 ตัวประกอบ บรรยายด้วย 49 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 70.38 ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและกฎหมาย สามารถอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 50.42 มีตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 10 ตัวแปร 2) ด้านการพัฒนาตนเองเชิงวิชาชีพสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ คือ ร้อยละ 7.800 มีตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 11 ตัวแปร 3) ด้านคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ คือ ร้อยละ 3.839 มีตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 9 ตัวแปร 4) ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ คือ ร้อยละ 3.398 มีตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 8 ตัวแปร 5) ด้านการติดต่อสื่อสารและให้ความรู้ทางสุขภาพสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ คือ ร้อยละ 2.774 มีตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 8 ตัวแปรและ 6) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงวิชาชีพสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ คือ ร้อยละ 2.152 มีตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 3 ตัวแปร

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพ พยาบาลโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ

Abstract

The present study was aimed at analyzing professional image components and variables describing the key professional image components of nurses in university hospitals. The sample group for the present study was composed of 331 professional nurses who had worked at university hospitals for at least five years experience and were selected by multi-step random sampling. The Professional Image Components Question-

naire was used for data collection. The instrument was tested for content validity by qualified experts, and the instrument's reliability was tested by using Cronbach's Alpha Coefficient to obtain a reliability score of .99. Data analysis was conducted by using factor analysis by professional image component extraction using orthogonal rotation with varimax method.

The research findings are as follows:

The following six professional image components emerged in university hospitals and can be described by 49 variables with variance at 79.38 percent:

1. Moral, Ethics and Law described by 10 items accounted for 50.421%
2. Professional Self-improvement described by 11 items accounted for 7.800%
3. Unique Professional Characteristics described by 9 items accounted for 3.839%
4. Adherence to Professional Standards described by 11 items accounted for 3.398%
5. Communication and Health Knowledge Provision described by 8 items accounted for 2.774%
6. Professional Interactions described by 3 items accounted for 2.152%

Keyword : Professional nurses' image

บทนำ

วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์เป็นกระดูกสันหลังของระบบสุขภาพของทุกประเทศ ทั่วโลกและได้รับการเตรียมมาอย่างดีระดับหนึ่งจึงถือว่าเป็นกลุ่มที่มีพลังอำนาจมากที่สุดที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบสุขภาพ¹ ในการพัฒนาองค์ความรู้ในประวัติศาสตร์พยาบาลได้มาจากศาสตร์สาขาอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ด้านการแพทย์ และพฤติกรรมศาสตร์ ต่อมาเมื่อการพยาบาลปรับเปลี่ยนเป็นวิชาชีพพยาบาลจึงต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ที่ประกอบทั้งศิลปะและวิทยาศาสตร์ในการช่วยเหลือดูแลบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการเมื่อเจ็บป่วย โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับมนุษย์ ผสมผสานกันกับความคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับทักษะการบริการ การดูแลอย่างเอื้ออาทร และมีความละเอียดอ่อนเกี่ยวกับสมดุลของการส่งเสริมสุขภาพ ด้วยการปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามแนวทางแห่งวิชาชีพ เป้าหมายการพยาบาลต่างจากวิชาชีพอื่นเป็นการให้บริการที่ไม่หวังผลกำไร เสียสละ เห็นคุณค่า คุณความดีและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของวิชาชีพจนเกิดเป็นภาพลักษณ์ของพยาบาล

ภาพลักษณ์ของพยาบาลมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เริ่มจากการศึกษาในยุคสมัยที่พบว่าภาพลักษณ์เปรียบเสมือนนางฟ้า เป็นยุคที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาที่สอนให้มนุษย์มีความรัก และเมตตาต่อกัน² ต่อมาภาพลักษณ์เปลี่ยน

เป็นภาพสตรีผู้จงรักภักดีเป็นที่แพร่หลายในบทบาทของพยาบาลผู้ปฏิบัติงานตามคำสั่งแพทย์ จนมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นภาพวีรสตรีผู้กล้าหาญและเสียสละ ภาพลักษณ์นี้ นับว่าเป็นภาพลักษณ์ที่ดีมาก พยาบาลได้ให้การพยาบาลทหารและผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากสงคราม ได้มีการฝึกอบรม จนได้รับประกาศนียบัตรหลักสูตรพยาบาล บทบาทและหน้าที่พยาบาลจึงเด่นชัดขึ้น กระทั่งมาในยุคที่รายการโทรทัศน์แพร่ภาพของพยาบาลในชุดแต่งกายที่ไม่เหมาะสมออกสู่สายตาประชาชน ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์พยาบาลที่เป็นวัตถุทางเพศจนเกิดความไม่น่าเชื่อถือและหมดความไว้วางใจ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ใหม่ของพยาบาลในยุคต่อมาจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงจากอาชีพมาสู่การเป็นวิชาชีพ มีการขยายองค์ความรู้ให้เท่าเทียมศาสตร์ทางการแพทย์สาขาอื่นๆ จนเกิดภาพลักษณ์นักวิชาชีพ ประกอบด้วยเป็นผู้มีความรู้ ฉลาด มีเหตุผล เป็นคนรักความก้าวหน้า ภาพลักษณ์นี้จัดเป็นภาพที่น่าเคารพนับถือ สร้างคุณค่าและความศรัทธาต่อวิชาชีพพยาบาลให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้รับบริการและสังคม จึงได้มีการรณรงค์และส่งเสริมเพื่อการพัฒนาภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลให้คงอยู่

ปัจจุบันโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจที่มุ่งเน้นการบริการเป็นเลิศร่วมกับคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้รับบริการเป็นหลัก บุคลากรในองค์กรจึงต้องมีความเชี่ยวชาญ ชำนาญเฉพาะ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีจำนวนมากที่สุดในโรงพยาบาลและเป็นแรงขับเคลื่อน

เคลื่อนไหวสำคัญของระบบบริการคือพยาบาลวิชาชีพรับผิดชอบให้การดูแลผู้รับบริการเพื่อส่งเสริม รักษาไว้ซึ่งความเป็นปกติของบุคคล ครอบครัวกลุ่มสังคม และชุมชน พยาบาลวิชาชีพเป็นผู้ร่วมงานและแสดงบทบาทผู้นำในระบบบริการสุขภาพเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดแก่วิชาชีพ ด้วยศรัทธาและความเชื่อของประชาชนว่าพยาบาลเป็นบุคคลที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และศาสตร์ทางการพยาบาลและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ประกอบกับความเมตตา กรุณาที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดจัดเป็นภาพลักษณ์ทางวิชาชีพที่มีความเฉพาะ และพึงประสงค์ในระบบบริการสุขภาพระดับโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย³

จากผลการศึกษาที่ผ่านมายังคงพบปัญหาภาพลักษณ์พยาบาลวิชาชีพอยู่เนืองๆ จากอิทธิพลของตัวบุคคล สิ่งแวดล้อมและบริบทที่เปลี่ยนไปส่งผลให้การมองภาพลักษณ์พยาบาลวิชาชีพเปลี่ยนแปลงไปตามสังคม นวัตกรรมและเทคโนโลยี สภาการพยาบาลจึงต้องให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพเนื่องจากพบว่า ปัญหาปัจจุบันพยาบาลถูกร้องเรียนจากการกระทำที่สำคัญมี 3 ประการคือ มีความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพไม่เพียงพอ ไม่ปฏิบัติตามตามหลักจริยธรรมทางการพยาบาลและจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการพยาบาล คือ กระทำการพยาบาลหรือจัดการบริการที่ไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ทำให้พยาบาลต้องเผชิญกับปัญหาทั้งด้านจริยธรรม ความขัดแย้งในการตัดสินใจในการปฏิบัติการพยาบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การศึกษพบว่าพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลในระดับมหาวิทยาลัยยังคงพบปัญหาที่กระทบต่อภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพ⁴ ด้านการสื่อสารระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วยมีแบบแผนการปฏิบัติไม่ชัดเจนในการแนะนำตนเองก่อนให้บริการ และขาดความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษเพราะพยาบาลรู้ว่าตนเองมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง ในต่างประเทศการศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพยาบาล พบว่าผู้รับบริการส่วนใหญ่มีความคาดหวังจากวิชาชีพพยาบาลว่าพยาบาลต้องมีการพัฒนาสมรรถนะ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบมากขึ้นเพื่อการบริการที่ตามเกณฑ์มาตรฐานของวิชาชีพ รวมทั้งตามสื่อสิ่งพิมพ์จากข่าว ช่องทางการสื่อสารมวลชนก็ยังคงกล่าวถึงภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่ไม่พึงประสงค์ด้านพฤติกรรมระบบบริการของพยาบาล และการสื่อสารที่ลดลงระหว่างผู้รับบริการกับพยาบาลในการให้บริการส่งผลต่อภาพลักษณ์ในระบบบริการสุขภาพโดยรวม เพราะสังคมคาดหวังว่าพยาบาลต้องปฏิบัติต่อ

ผู้รับบริการในฐานะของความเป็นมนุษย์ที่พึงปฏิบัติต่อกัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม และเป็นที่พึงพาทางด้านสุขภาพ⁵

จากการศึกษาภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในประเทศไทยสรุปได้ว่าการศึกษาในสามประเด็นหลัก ประเด็นแรกคือภาพลักษณ์ตามการรับรู้ของสังคม⁶ ศึกษาภาพลักษณ์พยาบาลของสาธารณชน ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของพงษ์เทพ วรกิจโกธธร ผลการศึกษาพบว่าภาพลักษณ์ตามการรับรู้ของสาธารณชนเป็นไปในทางบวก ภาพลักษณ์ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มนุษยสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นที่สองภาพลักษณ์ตามการรับรู้ของผู้ป่วยศึกษาภาพลักษณ์พยาบาลตามการรับรู้ของผู้ป่วยศัลยกรรมในโรงพยาบาลรามธิบดี ผลการศึกษาพบว่าภาพลักษณ์พยาบาลตามการรับรู้ของผู้ป่วยอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ภาพลักษณ์ที่ควรปรับปรุงคือ มนุษยสัมพันธ์ ไม่ยิ้มแย้มแจ่มใส และทำงานปฏิบัติภายใต้คำสั่งแพทย์ ส่วนประเด็นสุดท้ายคือภาพลักษณ์ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ⁷ ศึกษาภาพลักษณ์ตนเองเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลมีการรับรู้ภาพลักษณ์ตนเองมีทักษะในการสื่อสารอยู่ในระดับสูงส่วนความรู้ทางการพยาบาลต่ำสุดคือความรู้ทางการพยาบาลและแม้จะมีการศึกษาถึงภาพลักษณ์ของพยาบาล แต่ยังคงเป็นการศึกษาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

นอกจากนี้งานวิจัยต่างประเทศศึกษาเช่นได้หวั่นศึกษาภาพลักษณ์ของพยาบาลพบว่า สิ่งส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจสูงสุดต่อการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลคือ ภาพนักวิชาชีพ⁸ ในประเทศออสเตรเลียศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์ทางสาธารณชนกับภาพลักษณ์ในตนเองของพยาบาลพบว่าภาพลักษณ์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานและลดการลาออกของพยาบาล

จากผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ายังไม่สามารถนำความรู้ดังกล่าวไปพัฒนาพยาบาลให้มีภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพที่เหมาะสม ภาพลักษณ์ยังคงมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม⁹ เนื่องจากเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่าตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพว่ามีตัวประกอบด้านใดบ้างประกอบกับภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลมีการ

เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมและนโยบายประเทศไทย ที่ผลักดันแนวคิดการพัฒนาและนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ปฏิรูปด้านการศึกษาและพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนประเทศ ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาล สถาบันการศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาและปลูกฝังให้เกิดภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลที่เกิดคุณค่าในวิชาชีพสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพ และตัวแปรที่อธิบายลักษณะสำคัญของตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนผู้วิจัยนำแนวคิดของ Strasen (1992), Kalish and Kalish (1987), Cowin (2001), Tzeng (2006), และแซ่ไซ เอเมร์ริกซ์ (2551) เป็นแนวคิดในการศึกษาตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ 3. ด้านการติดต่อสื่อสาร 4. ด้านบุคลิกภาพและลักษณะส่วนบุคคล 5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้มีความสอดคล้องและเป็นปัจจุบันจึงทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาพลักษณ์และสรุปเป็นกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมและสัมภาษณ์ จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ 2. ด้านการพัฒนาตนเองเชิงวิชาชีพ 3. ด้านการสื่อสารและให้ความรู้ทางสุขภาพ 4. ด้านคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพ 5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และกฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor analysis)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งหมด 7 แห่ง จำนวน 7,698 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 4 แห่ง ซึ่งถือว่าเป็นพยาบาลระดับชำนาญการ สามารถวิเคราะห์และเข้าใจสถานการณ์ต่างๆได้อย่างลึกซึ้ง ถูกต้องและแม่นยำ จำนวน 360 คนโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามส่วนที่ 1 ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา การฝึกอบรม ภายหลังจบการศึกษา สำเร็จการศึกษาในระดับการปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง จำนวนครั้งในการเข้าอบรม ได้รับรางวัลจากหน่วยงาน/องค์กร และการเป็นสมาชิกของสภาการพยาบาล/สมาคม

แบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามระดับความสำคัญเกี่ยวกับภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาล ซึ่งพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมบูรณาการร่วมกับผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพ จำนวน 5 คน นำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาของแบบสอบถามได้เท่ากับ .94 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเที่ยง ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .99 ตรวจสอบข้อคำถามแต่ละข้อด้วยการวิเคราะห์รายข้อ โดยใช้เกณฑ์ค่าความสัมพันธ์ .40 ขึ้นไป

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรม จำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ IRB 4076/2559
2. โครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ SWUEC/E -141/2559
3. คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี เลขที่ 615/2559
4. โครงการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE 591344
5. จริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่ 072/2559

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ และเติมข้อความวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสำคัญของภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจากระดับลักษณะสำคัญน้อยที่สุดถึงระดับลักษณะสำคัญมากที่สุด นำมาวิเคราะห์ตัวประกอบหลัก (Principal component analysis) หมุนแกนตัวประกอบแบบอโรโทนอนัล ด้วยวิธี

แวกซ์แม็กซ์ ผู้วิจัยพิจารณาตัวประกอบตามเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์ค่าความสัมพันธ์ และมีตัวแปรที่อธิบายตัวประกอบนั้นตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป โดยตัวประกอบแต่ละตัวแปรต้องมีค่าน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ .4 ขึ้นไป นำผลที่ได้กำหนดชื่อตัวประกอบให้สอดคล้องกับตัวแปรที่อยู่ให้สอดคล้องกับตัวประกอบนั้นๆ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ หลังจากสกัดตัวประกอบแล้ว ได้ตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 6 ตัวประกอบ ดังนี้

ภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาล	น้ำหนักตัวประกอบ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรมและกฎหมายไม่แสวงหาประโยชน์จากหน้าที่การงาน	0.836
มีวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบขององค์กร	0.813
มีความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ	0.795
ประพฤติตนถูกต้องตามขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงาม	0.783
สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมและวิชาชีพ	
ซื่อสัตย์ สุจริตในงาน	0.765
พิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้รับบริการ	0.764
รู้จักการให้อภัย	0.714
เสียสละ อุทิศตนให้กับงาน	0.633
มีความรับผิดชอบในการะหน้าที่สูง	0.632
มีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายวิชาชีพจนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.626
ค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ (ค่าไอเกน) 27.227 อธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 50.421	
2. ด้านการพัฒนาตนเองเชิงวิชาชีพ	
ติดตามเทคโนโลยีองค์ความรู้ทางการแพทย์พยาบาลโดยสืบค้นจากฐานข้อมูล	
วิชาการต่างๆ และนำมาประยุกต์ใช้ปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาล	0.767
พัฒนาตนเองโดยการหาความรู้ที่เป็นปัจจุบันและถูกต้องตามหลักวิชาการ	0.756
สนใจ แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมอ	0.743
สามารถประยุกต์ใช้ศาสตร์ต่างๆร่วมกันได้อย่างเหมาะสม	0.736
สามารถประยุกต์งานวิจัยมาปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาล	0.715
มีการพัฒนาตนเองโดยเข้ารับการอบรมอย่างสม่ำเสมอ	0.709
สามารถใช้เหตุผลเชิงวิชาการในการอธิบาย	0.689
และให้ข้อมูลในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้อง	
สามารถใช้ความรู้ในการบริหารจัดการในงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.667

ภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาล	น้ำหนักตัวประกอบ
มีการพัฒนาความรู้ใหม่ๆจากหลักฐานเชิงประจักษ์	0.666
รู้เท่าทันกับความเจริญก้าวหน้าในสังคมและวิชาการใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.556
สามารถวิเคราะห์ปัญหาและให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา	0.515
ด้านการพยาบาลและการบริการได้อย่างเหมาะสม	
ค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ (ค่าไอเกน) 4.212 อธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 7.800	
3. ด้านคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพ	
มีพลังในตนเอง แสดงออกถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจเอาชนะอุปสรรคอย่างไม่ย่อท้อ	0.716
สามารถแสดงออกในพฤติกรรมบริการที่เป็นมิตร	0.704
มีความรู้สึภาคภูมิใจในวิชาชีพ	0.700
มีความมั่นคงทางด้านอารมณ์ในด้านบวก	0.674
คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล อาทิ วัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม	0.655
มีภาวะผู้นำ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	0.634
มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจพร้อมปฏิบัติการพยาบาล	0.618
แต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับความเป็นวิชาชีพ	0.567
มีความเชื่อมั่นในตนเอง	0.523
ค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ (ค่าไอเกน) 2.073 อธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 3.839	
4. ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานเชิงวิชาชีพ	
สามารถเลือกวิธีแก้ไขปัญหาสุขภาพให้มีความเหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละราย	0.739
สามารถให้การพยาบาลผู้รับบริการที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ตามขั้นตอนปฏิบัติการพยาบาลได้	0.711
สามารถใช้ศาสตร์และศิลปะทางการพยาบาลได้เหมาะสมกับสถานการณ์	0.705
โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้รับบริการเป็นหลัก	
มีทักษะในการปฏิบัติงานเฉพาะสาขาทางการพยาบาล	0.688
สามารถตัดสินใจด้านการปฏิบัติการพยาบาลทุกเรื่องโดยยึดหลักวิชาชีพพยาบาล	0.675
สามารถดูแล ให้การพยาบาลผู้รับบริการแบบองค์รวม	0.673
โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของวิชาการพยาบาล	
เป็นผู้ให้ข้อมูลคำแนะนำเพื่อให้เกิดผลดีทางการพยาบาลทั้งด้านร่างกายและจิตใจกับผู้รับบริการได้ทุกระดับ	0.671
สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม	0.555
ค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ (ค่าไอเกน)1.835 อธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 3.398	
5. ด้านการติดต่อสื่อสารและให้ความรู้ทางสุขภาพ	
สามารถประชาสัมพันธ์ในความเป็นวิชาชีพต่อสาธารณะได้	0.727
สามารถพูดโน้มน้าวใจผู้อื่นให้ความร่วมมือได้เป็นอย่างดี	0.628
แสดงออกถึงเป็นผู้พูดที่ได้รับการยอมรับว่าพูดจริง พูดดีและพูดถูกต้อง น่าเชื่อถือ	0.619
สามารถวางแผนการศึกษาและอบรมด้านวิชาการ และจัดการสอนให้กับบุคลากร	

ภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาล	น้ำหนักตัวประกอบ
ทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้	0.591
สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนร่วมงานได้อย่างเข้าใจ	0.585
มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆอย่างเข้าใจ อาทิ ภาษาท้องถิ่น	0.579
สามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารติดต่อผ่านระบบเครือข่ายไร้สายได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.557
สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับแผนการรักษา แผนการพยาบาลที่สอดคล้องกันกับแพทย์	0.538
ค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ (ค่าไอเกน) 1.498 อธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 2.774	
6. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงวิชาชีพ	
ใช้ภาษาพูดเข้าใจง่ายกับผู้รับบริการ ญาติตลอดจนทีมสหวิชาชีพ	0.623
มีทักษะในการรับฟังผู้รับบริการอย่างตั้งใจ	0.585
เป็นผู้ประสานงานที่ดี	0.577
ค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ (ค่าไอเกน) 1.162 อธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 2.152	

อภิปรายผลการวิจัย

ตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ จากผลการวิจัยมีทั้งหมด 6 ตัวประกอบได้แก่

1. ตัวประกอบด้านคุณธรรม จริยธรรมและกฎหมาย

ตัวประกอบที่ 1 ด้านคุณธรรม จริยธรรมและกฎหมาย บรรยายได้ด้วยตัวแปร 10 ตัวแปร มีน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ 0.836-0.629 มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 27.227 และสามารถอธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 50.421 ของความแปรปรวนทั้งหมดซึ่งเป็นตัวประกอบที่พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐเห็นว่ามีค่าความสำคัญมากที่สุด อภิปรายได้ว่าวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ถูกคาดหวังจากสังคมทุกยุคทุกสมัยสอดคล้องกับงานวิจัยว่าภาพลักษณ์ของพยาบาลวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับคุณธรรม จริยธรรม อุทิศตนให้กับงาน ซื่อสัตย์สุจริต⁹

2. ตัวประกอบด้านการพัฒนาตนเองเชิงวิชาชีพ

ตัวประกอบด้านการพัฒนาตนเองเชิงวิชาชีพ บรรยายได้ด้วยตัวแปร 11 ตัวแปร มีน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ 0.767-0.515 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 4.212 และสามารถอธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 7.800 ของความแปรปรวนทั้งหมด พยาบาลวิชาชีพต้องมีการพัฒนาและติดตามเทคโนโลยีองค์ความรู้ทางการพยาบาลโดยสืบค้นจากฐานข้อมูลวิชาการต่างๆ รู้เท่าทันกับ

ความเจริญก้าวหน้าในสังคมและวิชาการใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องนำมาประยุกต์ใช้ปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อเป็นแรงผลักดันองค์กรให้ประสบความสำเร็จ

3. ตัวประกอบด้านคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพ

ตัวประกอบด้านคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพ บรรยายได้ด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร มีน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ 0.716-0.523 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.835 และสามารถอธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 3.398 ของความแปรปรวนทั้งหมดซึ่งเป็นตัวประกอบที่พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่ามีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยอุบล จวงพานิช (2545) คุณลักษณะเฉพาะในวิชาชีพของพยาบาลสร้างความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจกับผู้รับบริการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

4. ตัวประกอบด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ

ตัวประกอบด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ บรรยายได้ด้วยตัวแปร 8 ตัวแปร มีน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ 0.555-0.739 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.835 และสามารถอธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 3.398 ของความแปรปรวนทั้งหมด พยาบาลวิชาชีพสามารถเลือกวิธีแก้ไขปัญหามาสู่สุขภาพให้มีความเหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละรายและสามารถให้การพยาบาลผู้รับบริการที่มีความยุ่งยากซับซ้อน มีทักษะและความเชี่ยวชาญในสาขาที่ปฏิบัติงาน

5. ตัวประกอบด้านการสื่อสารและให้ความรู้ทางสุขภาพ

ตัวประกอบด้านการติดต่อสื่อสารและให้ความรู้ทางสุขภาพ บรรยายได้ด้วยตัวแปร 8 ตัวแปร มีน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ 0.727-0.538 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.498 และสามารถอธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 2.774 ของความแปรปรวนทั้งหมด พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีหน้าที่โดยตรงที่จะเป็นทั้งผู้ฟังและผู้ถ่ายทอดผ่านทาง การพูด การเขียน และการสัมผัสได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับงานวิจัยของพูนพิลาศ โรจน์สุพรรณ (2541) พบว่าการสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับภาพลักษณ์พยาบาลที่เกิดขึ้นจริง

6. ตัวประกอบด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงวิชาชีพ

ตัวประกอบด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงวิชาชีพ บรรยายได้ด้วยตัวแปร 3 ตัวแปร มีน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ 0.623-0.577 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.162 และสามารถอธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 2.152 ของความแปรปรวนทั้งหมด จะเห็นได้ว่าตัวแปรโดยรวมอธิบายถึงทักษะในการรับฟัง และเป็นผู้ประสานงานที่ดี โดยการใช้ภาษาพูดที่เข้าใจง่ายกับผู้รับบริการ ตลอดจนทีมสหวิชาชีพผู้วิจัยจึงตั้งชื่อตัวประกอบว่าการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงวิชาชีพ สภาการพยาบาลกล่าวว่า สมรรถนะด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงวิชาชีพ พยาบาลต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในทีมสุขภาพและบุคคลที่เกี่ยวข้องตามแนวปฏิบัติของสังคมร่วมกับมีสัมพันธภาพเชิงวิชาชีพอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ จากผลการวิจัยทั้งหมดประกอบด้วยตัวประกอบที่มีความสำคัญในระดับมากถึงมากที่สุดมีทั้งหมด 6 ตัวประกอบ ตัวประกอบที่ 1 ด้านคุณธรรม จริยธรรมและกฎหมาย อันดับแรกคือไม่แสวงหาประโยชน์จากหน้าที่การงาน มีวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายขององค์กร ตัวประกอบที่ 2 ด้านการพัฒนาตนเองเชิงวิชาชีพ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับติดตามเทคโนโลยี องค์ความรู้ทางการพยาบาล โดยสืบค้นจากฐานข้อมูลวิชาการต่างๆ และนำมาประยุกต์ใช้ปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาล ตัวประกอบที่ 3 ด้านคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับมีพลังในตนเอง แสดงออกถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจเอาชนะอุปสรรคอย่างไม่ย่อท้อ ตัวประกอบที่ 4 ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ

สามารถเลือกวิธีแก้ไขปัญหาสุขภาพให้มีความเหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละราย ตัวประกอบที่ 5 ด้านการติดต่อสื่อสารและให้ความรู้ทางสุขภาพ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการพูดโน้มน้าวใจผู้อื่นให้ความร่วมมือได้เป็นอย่างดีและตัวประกอบที่ 6 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงวิชาชีพเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้ภาษาพูดเข้าใจง่ายกับผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะของการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาแบบประเมินภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาลได้
2. จากการวิเคราะห์ตัวประกอบภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพของพยาบาล พบว่าตัวประกอบด้านคุณธรรม จริยธรรมและกฎหมายมีระดับความสำคัญในการพัฒนาภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพจึงควรมีศึกษาต่อไป
3. จากผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาแบบประเมินภาพลักษณ์เชิงวิชาชีพให้กับผู้รับบริการประเมินต่อไป

References

1. Somchit H. Advanced Nursing Practice: Integration into Practice. Nonthaburi: Nursing Council, Ministry of Public Health, 2010. (in Thai)
2. Kalisch & Kalisch. The image of nurse in novels. American Journal of Nursing 82,1982; 1220-1224.
3. Pharida I. The Essentials of Nursing. Bangkok : Sam Charoenpanich, 1992. (in Thai)
4. Benjamas P, et al. Professional Nurses' Perceptions towards Images Influencing Value and Trust in Nursing Profession. Nursing Journal. Chiang Mai University. 2015. (in Thai)
5. Tzeng,H.M. Testing a conceptual model of the image of nursing in Taiwan. International Journal of Nursing Studies. 2006; 755-765.
6. Poonpilat R. The Nurse in the Public Image. Thesis Nursing Master of Nursing. Chiang Mai University. 1997. (in Thai)

7. Sumalee C. Professional Self- Image as Perceived by Professional Nurses in Hospitals under the Jurisdiction of the Medical Services Department, The Ministry of Public Health Bangkok Metropolis. Thesis Nursing Master of Nursing. Chulalongkorn University. 2008. (in Thai)
8. Strasen, L. The image professional nursing. Philadelphia : J.B. Lippincott, 1992.
9. Khaekhai I. Professional Nurses' Image During The 21st Century. Thesis Nursing Master of Nursing. Chulalongkorn University. 2008. (in Thai)